

Ugeskrift for Læger 2006;168(33):2700

Lægeløftet 2006 - en anakronisme?

Tale til de nye medicinske kandidater. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet, den 29. juni 2006.

DEBAT I KRONIK

Dekan Mogens Hørder, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Fakultetssekretariatet, Syddansk Universitet E-mail: mhorder@health.sdu.dk

Siden 1815 har alle danske læger skullet aflægge lægeløftet ved afslutningen af deres uddannelse, hvis de ønskede at blive autoriseret til at fungere som læge i Danmark. Lægeløftet er således snart 200 år gammelt i sin nuværende form. Det er måske derfor ikke underligt, at der er sat spørgsmålstegn ved, om det i 2006 lever op til de forventninger og krav, man kan stille til et lægeløfte. Netop dette spørgsmål er rejst af Lægeforeningen, som har sat lægeløftet under debat, fordi man frem til Lægeforeningens 150-års-jubilæum i 2007 vil stimulere en debat om lægeløftets gyldighed anno 2006.

De fire løfter

Debatten føres i Ugeskrift for Læger og er allerede godt i gang. Nogle indlæg taler varmt for en ændring; andre synes, at det er meget vigtigt at fastholde lægeløftet i netop den formulering, det har.

Hvad er det da, der bliver stillet spørgsmålstegn ved, og hvorfor mener andre, at netop formuleringen er helt rigtig? Lad os tage hvert af de fire løfter, der indgår i lægeløftet:

Det første løfte: »At jeg ved mine forretninger som praktiserende læge stedse skal lade det være mig magtpåliggende efter bedste skønnende at anvende mine kundskaber med flid og omhu til samfundets og mine medmenneskers gavn.«

En tolkning er, at alt lægeligt arbejde sker på et videnskabeligt grundlag, og at lægen stedse stiller kritiske spørgsmål ved de rutiner, der har været gældende i nogle år - og netop derfor er dette løfte aktuelt også i dag. En anden tolkning er, at her er en pegefinger, som antyder, at der lægges pres på lægen for at overdiagnosticere eller overbehandle, og hvis ikke, kunne lægen risikere at få en klagesag - og endda måske blive straffet. Som modvægt til en sådan tolkning er det fremført, at løftet udtrykker, at det netop ikke er frygten for straf men den indre tilskyndelse, den gode vilje, som den »gode læge« besidder, som er baggrunden for lægens handlinger.

Det andet løfte: »At jeg stedse vil bære lige samvittighedsfuld omsorg for den fattige som den rige uden persons anseelse.«

Det er nok netop her, at debatten er hedest. Er det mu-ligt for lægen i dag uden at tage hensyn til de økonomiske realiteter at behandle alle lige? Frygten for en kommerialisering af sundhedsvæsenet med privatisering og sygesikringer som drivkraft, som man ser det f.eks. i USA, er efter manges mening en reel trussel mod, at læger i fremtiden kan leve op til denne del af løftet. Er der ikke allerede på grund af sociale uligheder forskelle i det, som lægen kan gøre for den enkelte patient? Vil det bringe den enkelte læge i et dilemma, når de økonomiske realiteter gør, at man netop ikke

kan leve op til denne del af løftet? Men der er også en anden måde at fortolke denne del af lægeløftet på ved ikke kun at se snævert på forholdene i Danmark men tage en global tilgang til problemstillingen. Ser vi ud over verden, er den sociale ulighed enormt stor i forhold til det, vi ser i Danmark. Hvis lægeløftet tolkes i en global sammenhæng, udtrykker det forpligtelsen til som læge at have fokus på ulige sociale, økonomiske, kulturelle og politiske vilkår som årsag til lidelse og sygdom. Dermed indirekte også en opfordring til - som del af et lægeliv - at engagere sig i lægeligt arbejde og sundhedspolitiske aktiviteter i en global sammenhæng. Det må vist siges at være aktuelt i 2006.

Det tredje løfte omhandler tavshedspligten: »At jeg ikke ubeføjet vil åbenbare, hvad jeg i min egenskab af læge erfarer.«

Her stilles der spørgsmålstegn ved, om tavshedspligten er ultimativ, at læger under alle omstændigheder skal overholde tavshedspligten. De eksempler, man har på, at læger pålægges at bryde tavshedspligten, handler som oftest om opklaring af forbrydelser eller forebyggelse af en ny forbrydelse. Er det i patientens og lægens interesse at opretholde tavshedspligten under sådanne omstændigheder?

Det fjerde og sidste løfte: »At jeg vil søge mine kundskaber fremdeles udvidet og i øvrigt gøre mig bekendt med og nøje efterleve de mig i mit fag vedkommende anordninger og bestemmelser.«

Her fremhæves kravet om en kontinuerlig efter- og videreuddannelse, som ingen i debatten har ønsket at stille spørgsmålstegn ved, men som man kan spørge, om vi i tilstrækkelig grad lever op til. Derimod er den anden del af dette sidste løfte et hedt debattemne: Skal læger under alle omstændigheder efterleve de love og regler, som gælder? Herunder også økonomiske beslutninger med økonomiske konsekvenser på baggrund af f.eks. finanslove, som begrænser muligheden for altid at tilbyde patienterne den behandling, lægen skønner, er bedst - uafhængigt af prisen. Skal læger være ulydige i forhold til de arbejdsgivere, som bestemmer, hvilken økonomi der skal være til rådighed i sundhedsvæsenet? Eller skal lægen rette ind efter myndighederne og dermed svigte patienterne og dermed lægeløftet?

Lægeløftet er et fikspunkt

Lægeløftet har en særlig betydning for danske læger. Det er der ingen tvivl om. Det udtrykker en forpligtelse for de kandidater, der har aflagt det, og dermed også jer - om ikke ret længe. En lægekollega har udtrykt det sådan: »For mig er det [lægeløftet] et betydeligt fikspunkt i mit liv på højde med mit bryllup, mine børns og børnebørns fødsel. Den ubeskrivelige glæde og stolthed, jeg oplevede, da jeg kunne kalde mig læge, ja, den er ubeskrivelig, og denne følelse repeteres ved gensynet med lægeløftet.«

Lægeløftet er i denne forstand et symbol på, at man efter en lang uddannelse er nået frem til et vigtigt mål i sit liv: at kunne påbegynde en professionel gerning som læge.

Lægeløftet er i virkeligheden meget ældre end 1815. Det har sin rod i den tradition, der allerede i oldtiden gjaldt for at udtrykke dels samfundets forventninger til lægen, og dels de forventninger, patienten kunne have til lægen, og endelig at udtrykke de forventninger, lægen som standsperson havde til sig selv.

De tre sider af lægeløftet

Der vil altid være mulighed for ubalance i disse tre sider af lægeløftet - hensynet til patienten, til lægen selv, og til samfundet.

Den vanskelige kunst for den gode læge er - i enhver situation - at sikre balancen mellem disse tre hensyn. Det er vanskeligt. Men det er min personlige overbevisning, at netop ved at være bevidst om, at balancen er vanskelig, ja, så vil langt de fleste læger i langt de fleste situationer netop forstå at efterleve lægeløftet som udtryk for den moral og etik, man som læge står for.

Derfor er det godt, at lægeløftet er sat under debat, fordi vi derved mere aktivt forholder os til, hvad der egentlig står i lægeløftet.

Og til jer nye kandidater vil jeg sige: Hold øje med lægeløftet. Det kan blive vigtigt for jer som et kompas at tage bestik efter i jeres fremtidige karriere. Det har været holdbart i næsten 200 år som en form for pejlemærke for læger, selv om vi ikke går og taler om det til daglig. Det ved jeg, at det også vil blive for jer.

Jeg har i min tale til jer rejst en række spørgsmål omkring de enkelte dele. Det skal I også selv gøre. Men jeg har også forsøgt at argumentere for, at lægeløftet som det lyder i dag, er en god basis for jeres fremtidige karriere som læger. Til lykke med jeres eksamen og held og lykke på rejsen fremover!